Ħarġa
1-2011

terMinoloġija Maltija

suppliment ma' l-aċċent

Biex nippruvaw ma nitfixklux

minn Reuben Seychell

it-Terminologu tad-Dipartiment tal-Malti
il-Kummissjoni Ewropea

Il-kamp tax-xogħol terminoloġiku tagħna ma jimmirax lejn il-lingwaġġ għal skop ġenerali (normali, il-lingwa użata għal intenzjonijiet komunikazzjonali[1] ta' kuljum jew ordinarji) imma lejn lingwaġġ għal skop speċjali (anormali)[2].

Kelma jew espressjoni fil-lingwaġġ għal skop ġenerali (LSĠ) ikollha aktar minn tifsira u sinifikat wieħed, u dawn tal-aħħar jissawru skont il-kuntest u l-intensità fl-uniformità tal-istess kuntest[3], skont ir-regoli tal-logħba lingwistika[4] prevalenti f'dak il-kuntest partikolari. Il-parteċipanti f'dik il-logħba jifhmu t-tifsira u s-sinifikat għaliex huma jkunu jifhmu u jkunu familjari mar-regoli komunikazzjonali partikolari.

Il-lingwaġġ għal skop speċjali (LSS) jissellef mill-kliem u espressjonijiet fil-livell ta' skop ġenerali (LSĠ) u fejn ikun hemm bżonn jaħtih tifsira aktar speċifika, aktar iffukata, idjaq, illi tnaddaf l-ambigwitajiet li jinħolqu minn kuntesti u sitwazzjonijiet differenti. Sa ċertu punt huwa parassitiku. Fejn ma jsibx x'jissellef, joħloq biex jindirizza diskrepanza fil-LSS.

Għandu għalhekk ikun ċar li t-tifsira u s-sinifikat tat-termini ttrattati f'xogħolna bl-ebda mod ma jkollhom jew ma huma intenzjonati li jkollhom neċessarjament ibiddlu jew iħassru t-tifsiriet u s-sinifikati li l-kliem jew espressjonijiet jingħataw jew ikunu ngħataw fil-pletora ta' kuntesti u sitwazzjonijiet meqjusa fil-LSĠ u wisq anqas li jiddeterminaw ir-regoli jew l-iżvilupp tal-grammatika jew li jimminaw tagħha[5]. Mhuwiex eskluż li jkun hemm effett aċċidentali jew inkella inċidentali bejn dominju fil-LSS u kuntest jew sitwazzjoni fil-LSĠ; jew saħansitra bejn żewġ dominji jew aktar fil-LSS. Dan għaliex ma hemm l-ebda regola dwar kif jiżvolġu l-forom differenti tal-ħajja u l-kunċetti li joħorġu minnhom li jinneċessitaw kelma jew espressjoni bħala r-referent tagħhom.

Ix-xogħol terminoloġiku tagħna jimmira li jipprovdi termini li jwasslu għal testi legali tal-UE li jiggarantixxu ċarezza legali[6]. B'dan il-mod jonqsu l-possibiltajiet ta' ambigwità[7] fil-liġijiet u għalhekk l-inċidenza ta' tilwim bla bżonn u inkonsistenzi fl-applikazzjoni u

[1] Għal aktar dwar dan is-suġġett ara Strawson, P., "Meaning and Truth", *Synthese*, 1967.
[2] Nazzarda nibbaża fuq id-duwaliżmu ta' Thomas Kuhn bejn xjenza normali u dik anormali (maħluqa minn bidla fil-paradigma) (ara Kuhn, TS., *The Structure of Scientific Revolutions*, 1996).
[3] Ara, Ogden, C. & Richards, I., "Sign Situations," *The Meaning of Meaning*, 1960
[4] Dik li Ludwig Wittgenstein isejjaħ "Sprachspiel", bl-Ingliż magħrufa bħala "language game" (Ara Wittgenstein, L., *Philosophical Investigations*, 1953)
[5] Mil-lat tal-loġika ara Lorenzen, P., "Logic and grammar", *Constructive Philosophy*, 1987
[6] Il-lingwa legali tirrappreżenta komunikazzjoni bejn speċjalisti aktar minn komunikazzjoni fil-livell ordinarju; hija għodda għall-kontenut nomattiv tal-espressjoni legali. Ara Letto-Vanamo, P., "Legal Systems and Legal Languages", f'Mattila, H. (ed.), *The Development of Legal Language*, 2002.
[7] Inxejnu l-polidossija u nistabilixxu monodossija ħielsa fi kliem Lorenzen; ara "Logic and hermeneutics," Lorenzen, 1987.

l-implimentazzjoni tad-dritt tal-UE f'realtà legali multilingwi.

Xogħolna jinkludi dawn il-funzjonijiet:

- nirreġistraw dik it-terminoloġija li diġà tintuża u li għal bosta tidher ovvja: dak li hu ovvju llum mhux bilfors jibqa' ovvju għada;
- nirriċerkaw termini tekniċi f'oqsma diversi u nirreġistraw l-għażla terminoloġika tagħna;
- nindirizzaw diskrepanzi terminoloġiċi bejn utenti prinċipali ta' dik it-terminoloġija;
- attivament nisiltu kunċetti ġodda u nippruvaw insibu modi biex nirrappreżentaw dawk il-kunċetti b'termini validi;
- insibu metodi konsistenti biex nittraduċu b'mod effiċjenti kunċetti li ma jkunux rappreżentati bil-Malti jew li jkunu rappreżentati b'mod inkonsistenti u insuffiċjenti għall-funzjoni tagħhom fid-dritt tal-UE.

* * *

Din il-pubblikazzjoni mhix maħsuba biex tissostitwixxi t-taqsima dwar it-terminoloġija f' *l-aċċent*, li huwa mmirat għad-diskussjoni u l-espożizzjoni ta' argumentazzjoni terminoloġika. Dan is-suppliment huwa maħsub li jaqsam mal-qarrej xogħol terminoloġiku li jkun sar speċifikament dwar termini rriċerkati meħtieġa għall-kitba tal-liġijiet tal-UE.

Illum qed nippubblikaw l-eżitu ta' proċess varat mid-Dipartimenti tal-Malti tal-Kunsill tal-UE u tal-Kummissjoni Ewropea (grazzi għal Anthony Privitelli u Jeantide Naudi rispettivament, li ħadu ħsieb ukoll jiġbru l-punti ta' qbil u kitbu l-Linji gwida li ġejjin) li wassal għall-qbil interistituzzjonali dwar kif jiġu tradotti s-sustanzi kimiċi u l-komposti tagħhom. Id-dipartimenti tal-lingwi parteċipi huma dawk tal-Kunsill tal-UE, il-Kummissjoni Ewropea, il-Parlament Ewropew, il-Qorti tal-Ġustizzja, il-Kumitat tar-Reġjuni, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, iċ-Ċentru tat-Traduzzjoni għall-Korpi tal-UE, il-Bank Ċentrali Ewropew u l-Qorti tal-Awdituri.

L-importanza ta' dan il-metodu hija li d-dritt tal-UE, speċjalment il-leġiżlazzjoni REACH, jirregola kull sustanza kimika u kombinazzjonijiet tagħhom li toħroġ fis-suq Ewropew. Leġiżlazzjoni ta' dan it-tip tinvolvi listi sħaħ ta' komposti kimiċi fejn il-possibbiltajiet tal-istess kompost huma inkredibbilment ħafna. B'dan il-metodu, il-kittieb u l-qarrej qed jingħataw għodda lingwistika li permezz tagħha jistgħu jesprimu u jifhmu l-komposti kimiċi attwali u eventwali. Xi ftit mill-eżempji ta' oqsma konċernati minn dan it-tip ta' termini huma l-ikel, u s-sikurezza fl-ikel, apparat użat għall-ikel, l-għalf għall-bhejjem, l-agrikoltura u l-vinikultura, iż-żebgħa, il-ġugarelli tat-tfal, il-vetturi, u standards tal-arja u ta' tniġġis.

L-għan ta' din il-gwida mhuwiex li tiddetta t-taħdit tan-nies, imma li tistabbilixxi metodoloġija li tiggarantixxi ċertezza legali billi toffri akkuratezza, konsistenza, applikabilità wiesgħa, sempliċità u utilità.❑

L-ismijiet tas-sustanzi kimiċi bil-Malti

Linji gwida interistituzzjonali

WERREJ

It-traduzzjoni tas-sustanzi kimiċi bil-Malti ... 3
Tabella Nru 1: Ismijiet li jidhru ta' spiss ... 4
Tabella Nru 2: Affissi li jidhru ta' spiss ... 5
Tabella Nru 3: L-elementi ... 5
Eżempji fil-prattika ... 7
Nota dwar l-użu tal-ittra j wara l-vokali i ... 7
Indiċi globali f'ordni alfabetiku EN-MT ... 7

Daħla

Spiss niltaqgħu ma' dokumenti fejn ikollna nħabbtu wiċċna mal-ismijiet tas-sustanzi kimiċi. F'dawn id-dokumenti d-dilemma dejjem tkun l-istess - inħalluhom bl-Ingliż jew naqilbuhom għall-Malti?

Id-dilemma tkun akbar meta d-dokument ikun jinkludi xi tabella b'lista twila ta' dawn is-sustanzi kimiċi. Hawnhekk it-taħbil il-moħħ jiżdied speċjalment meta niltaqgħu mhux biss ma' sempliċi element mit-tabella perjodika bħal, ngħidu aħna, il-kubrit jew iż-żingu, iżda niltaqgħu wkoll ma' komposti organiċi kumplikati b'ħafna numri, prefissi u suffissi.

X'se nagħmlu f'dawn is-sitwazzjonijiet? Se nittraduċu kollox jew se nħallu wħud bl-Ingliż u oħrajn bil-Malti? F'dan il-każ il-passat żgur li mhuwiex garanzija għall-futur għaliex f'pubblikazzjonijiet preċedenti nsibu ftit minn kollox.

Għalhekk ġie ffurmat grupp b'rappreżentanti mill-unità lingwistika ta' kull istituzzjoni tal-UE biex niddiskutu din il-problema. Ikkuntattjajna lill-ġuristi lingwisti tal-Kunsill fi Brussell għall-parir tagħhom, u t-tweġiba kienet din li ġejja:

"Mil-lum 'il quddiem, fir-rigward ta' termini kimiċi, it-taqsimiet traduttivi MT tal-istituzzjonijiet jadottaw l-ismijiet tal-kimiċi fuq mudell intern stabbilit skont it-traduzzjonijiet ekwivalenti fil-IATE tal-lingwa Taljana u dik Franċiża. Anke jekk xi dipartiment tal-Gvern MT ikun qiegħed juża xi varjazzjoni morfoloġika ta' xi terminu kimiku partikolari, jiġifieri t-terminu ma jkunx morfoloġikament eżattament simili għall-mudell MT intern stabbilit mill-istituzzjoni konċernata fl-istrument leġiżlattiv partikolari tal-UE, l-ekwivalenza terminoloġika m'għandhiex tiġi miċħuda. Naħsbu li kulħadd jista' jimxi fuq din il-presunzjoni."

Abbażi ta' dan il-prinċipju, il-grupp ifformula dawn il-linji gwida li ġejjin, li għandhom l-għan li joħolqu uniformità bejn l-istituzzjonijiet u għaldaqstant għandhom jintużaw anki fejn ikun hemm differenzi ma' sorsi oħrajn.

It-traduzzjoni tas-sustanzi kimiċi bil-Malti

Għalkemm jidhru kkomplikati, jekk wieħed jimxi b'mod loġiku l-ismijiet tas-sustanzi kimiċi mhumiex diffiċli. Fil-parti l-kbira dawn jikkonsistu f'għadd ta' partijiet żgħar mgħaqqdin flimkien. Dan iseħħ fuq livell molekulari kif ukoll fuq livell lingwistiku, li fil-fatt jirrifletti dak li jseħħ fil-livell molekulari. Kulma għandna bżonn nagħmlu hu li nistandardizzaw l-ismijiet tal-komponenti ż-żgħar li jiffurmawhom.

It-terminoloġija xjentifika formali bil-Malti hi bbażata kważi kollha fuq it-Taljan. Dan huwa fatt stabbilit, u joħroġ ċar minn bosta eżempji: diossidu tal-karbonju, klorur tas-sodju, idroġenu, spettru, temperatura, densità, pressjoni, ... Huwa veru li fit-taħdit informali nirrikorru għall-Ingliż, għar-raġuni li t-tagħlim xjentifiku aħna l-Maltin ħadnieh kollu kemm hu bl-Ingliż. Allura jekk żewġ tradutturi waqt li qed jieħdu kafè jiddiskutu t-tisħin globali b'mod informali dawn se jirreferu għall-"carbon dioxide" li qed joħloq "global warming". Imma 5 minuti wara l-istess żewġ tradutturi se jidħlu l-uffiċċju u jiktbu "diossidu tal-karbonju" u "tisħin globali", għax hekk jitlob ir-reġistru formali ta' dokument uffiċjali.

Dan il-fatt jgħin ħafna meta niġu biex nittraduċu l-ismijiet tas-sustanzi kimiċi. Infatti, f'parti sostanzjali tal-każijiet ikun biżżejjed li wieħed jikkopja l-isem bit-Taljan u jagħtih ortografija Maltija. Xi eżempji fl-ordni EN-IT-MT jinsabu fit-tabella hawn taħt.

Li rridu nagħmlu, allura, hu li nistandardizzaw:

- l-ismijiet ta' joni, gruppi ta' atomi (radikali), u termini oħra li jidhru ta' spiss fl-ismijiet tas-sustanzi kimiċi (Tabella Nru 1 aktar 'il quddiem);
- l-affissi li għandhom sinifikat li jiddetermina l-kompożizzjoni molekulari tas-sustanzi (Tabella Nru 2);
- l-ismijiet tal-elementi (Tabella Nru 3).

EN	IT	MT
sodium chloride	cloruro di sodio	klorur tas-sodju
copper sulphate	solfato rameico; solfato di rame	sulfat tar-ram
ammonium hydroxide	idrossido di ammonio	idrossidu tal-ammonju
acetic acid	acido acetico	aċidu aċetiku
calcium carbide	carburo di calcio	karbur tal-kalċju
methane	metano	metan

Tabella Nru 1: Ismijiet li jidhru ta' spiss

Wieħed jinnota hawnhekk kemm huma qrib lejn it-Taljan il-verżjonijiet bil-Malti. Kulma wieħed ikollu jagħmel, anki għal dawk il-joni li mhumiex f'din il-lista, hu jaqleb l-ortografija tal-verżjoni bit-Taljan għall-Malti.

EN	IT	MT	Rimarki
acid	acido	aċidu	dejjem segwit b'aġġettiv li jispiċċa "-iku" li jiddetermina t-tip tal-aċidu, eż. aċidu sulfuriku
acetylene	acetilene	aċetilen	fit-taħdit popolari tintuża 'aċitilena', iżda l-isem xjentifiku għandu jkun 'aċetilen'
aldehyde	aldeide	aldeid	
amino acid	amminoacido	amminoaċidu jew aċidu amminiku	iż-żewġ forom huma tajbin
ammonium	ammonio	ammonju	
benzene	benzene	benżen	fit-taħdit popolari titlissen bil-ħoss mill-Ingliż 'benżin', iżda l-isem xjentifiku għandu jkun 'benżen'
bicarbonate	bicarbonato	bikarbonat	
bisulphate	bisolfato	bisulfat	
bromate	bromato	bromat	
bromide	bromuro	bromur	
carbide	carburo	karbur	
carbonate	carbonato	karbonat	
carboxylic	carbossilico	karbossiliku	
chloride	cloruro	klorur	
chlorite	clorito	klorit	
chromate	cromato	kromat	
cyanide	cianuro	ċjanur	
dioxide	diossido	diossidu	
ether	-etere	-etere	din normalment ngħaqqduha fl-aħħar, eż. diethyl ether - dietiletere
ferric	ferrico	ferriku	
ferrous	ferroso	ferruż	
fluoride	fluoruro	fluworur	
halide	alogenuro	aloġenur	
halogen	alogeno	aloġenu	
hydrocarbon	idrocarburo	idrokarbur	din eċċezzjoni: 'carbon' magħquda ma' 'hydro' ssir 'idrokarbur' u mhux 'idrokarbonju'
hydrochloric	cloridrico	kloridriku jew idrokloriku	il-forma mill-mudell bl-Ingliż għandha użu stabbilit ħafna fil-Malti, u allura għandha tkun aċċettata wkoll
hydroxide	idrossido	idrossidu	
iodate	iodato	jodat	
iodide	ioduro	jodur	
nitrate	nitrato	nitrat	
nitride	nitruro	nitrur	
nitrite	nitrito	nitrit	
oxide	ossido	ossidu	
peroxide	perossido	perossidu	
polymer	polimero	polimeru	
silicide	siliciuro	siliċur	
sulphate	solfato	sulfat	
sulphide	solfuro	sulfur	
sulphite	solfito	sulfit	

Tabella Nru 2: Affissi li jidhru ta' spiss

EN	MT	Rimarki
-amide	-ammid	m doppja billi ġej mill-ammonju
-amine	-ammina	m doppja billi ġej mill-ammonju. Eċċezzjoni: histamine = istamina
-amino-	-ammino-	
-ane	-an	
-ase	-ażi	
-ate	-at	
-azole-	-ażol-	
benz-	-benż-	
bi-	bi-	
bis-	bis-	
but-	but-	
cyclo-	ċiklo-	
di-	di-	
-ene	-en	
eth-	et-	
hepta-	etta-	
hexa-	eża-	
hyd-	id-	
-hydrate	-idrat	
hydroxy-	idrossi-	
-ide	-ur	Għajr 'oxide' li ssir 'ossidu' (tieħu preċedenza oxy- / oxi- = ossi-)
-ine	-ina	

EN	MT	Rimarki
iso-	iso-	Dan hu prefiss użat dejjem l-istess fuq skala internazzjonali, li jfisser 'l-istess', u huwa ppreferut li jibqa' jintuża b'dan il-mod fil-Malti wkoll.
lact-	latt-	
meth-	met-	
octa-	otta-	
-oic	-ojku	
-ol	-ol	
-one	-on	eż. keton (eċċezzjoni li daħlet sew fil-Malti - aċetun)
-ose	-ożju	
-ox-	-oss-	derivat minn "ossiġenu"
-oyl	-ojl	
pent-	pent-	
poly-	poli-	
prop-	prop-	
thio-	tijo-	
-thiol	-tijol	
-thrin	-trina	
tri-	tri-	
-yl	-il	
-yne	-in	

Kif intqal qabel, l-affissi mqegħdin f'ordni u f'pożizzjoni speċifika fl-isem jiddeterminaw il-kompożizzjoni molekulari tas-sustanza.

*Tabella Nru 3: L-elementi**

EN	MT	Rimarki
actinium	attinju	
aluminium	aluminju	
americium	ameriċju	
antimony	antimonju	
argon	argon	
arsenic	arseniku	
astatine	astat	
barium	barju	
berkelium	berkelju	
beryllium	berillju	
bismuth	bismut	
bohrium	bohrju	imsemmi għax-xjenzjat Nils Bohr
boron	boron	
bromine	bromu	(IT: bromo; mudell: kloru)
cadmium	kadmju	

EN	MT	Rimarki
caesium	ċesju	
calcium	kalċju	
californium	kalifornju	
carbon	karbonju	
cerium	ċerju	
chlorine	kloru	
chromium	kromu	
cobalt	kobalt	
copper	ram	
curium	kurju	
darmstadtium	darmstadtju	
dubnium	dubnju	
dysprosium	disprożju	
einsteinium	einsteinju	
erbium	erbju	
europium	ewropju	

EN	MT	Rimarki
fermium	fermju	
fluorine	fluworu	
francium	franċju	
gadolinium	gadolinju	
gallium	gallju	
germanium	ġermanju	
gold	deheb	
hafnium	afnju	
hassium	hassju	hija prassi internazzjonali li jibda bl-h
helium	elju	
holmium	olmju	
hydrogen	idroġenu	
indium	indju	
iodine	jodju	
iridium	iridju	
iron	ħadid	
krypton	kripton	
lanthanum	lantanju	
lawrencium	lawrenzju	
lead	ċomb	
lithium	litju	
lutetium	lutezju	
magnesium	manjeżju	
manganese	manganiż	
meitnerium	meitnerju	imsemmi għax-xjenzjat Meitner
mendelevium	mendelevju	
mercury	merkurju	
molybdenum	molibdenu	
neodymium	neodimju	
neon	neon	
neptunium	nettunju	
nickel	nikil	
niobium	nijobju	
nitrogen	nitroġenu	
nobelium	nobelju	
osmium	ożmju	
oxygen	ossiġenu	isegwi l-mudell ta' idroġenu u nitroġenu; f'taħdit mhux tekniku 'ossiġnu'
palladium	palladju	
phosphorus	fosforu	għalkemm f'taħdit mhux tekniku 'fosfru' tajba wkoll
platinum	platinu	
plutonium	plutonju	
polonium	polonju	

EN	MT	Rimarki
potassium	potassju	
praseodymium	praseodimju	
promethium	promezju	
protactinium	protattinju	
radium	radju	
radon	radon	
rhenium	renju	
rhodium	rodju	
roentgenium	roentgenju	
rubidium	rubidju	
ruthenium	rutenju	
rutherfordium	rutherfordju	
samarium	samarju	
scandium	skandju	
seaborgium	seaborgju	
selenium	selenju	
silicon	siliċju	
silver	fidda	
sodium	sodju	
strontium	stronzju	
sulphur	kubrit	
tantalum	tantalju	
technetium	teknezju	
tellurium	tellurju	
terbium	terbju	
thallium	tallju	
thorium	torju	
thulium	tulju	
tin	landa	
titanium	titanju	
tungsten	tungstenu	
ununbium	ununbju	
ununhexium	ununeżju	
ununoctium	ununottju	
ununpentium	ununpentju	
ununquadium	ununkwadju	
ununtrium	ununtriju	
uranium	uranju	
vanadium	vanadju	
xenon	ksenon	
ytterbium	itterbju	
yttrium	ittriju	
zinc	żingu	
zirconium	żirkonju	

* L-isem ta' element f'ċerti każijiet jinbidel meta jinħarġu derivati minnu, pereżempju l-komposti mill-**kubrit** jinkludu s-sulfat u s-sulfur, melħ mill-**ħadid** huwa ferriku jew ferruż.

Eżempji fil-prattika

Għas-sustanzi inorganiċi, ġeneralment l-isem joħroġ mit-tabelli 1 u 3 ta' hawn fuq: eż. sodium chloride = klorur tas-sodju. Għas-sustanzi organiċi, l-isem spiss ikun aktar komplikat, u jinħareġ billi jinqasam fil-komponenti tiegħu, ibbażat fuq il-mudell bit-Taljan.

EN	IT	MT
2-(2*H*-Benzotriazol-2-yl)-4,6-bis(1-methyl-1-phenylethyl)phenol	2-(2*H*-Benzotriazol-2-il)-4,6-bis(1-metil-1-feniletil)fenolo	2-(2*H*-Benżotriażol-2-il)-4,6-bis(1-metil-1-feniletil)fenol

Isem tal-biża' b'soluzzjoni sempliċi għall-aħħar. Il-partijiet komponenti huma: *Benżo - tri -ażol (tri + ażol, allura ma tidħolx j) -il (suffiss) - bis (tibqa' l-istess) - metil - fenil - etil - fenol*

EN	IT	MT
6,7-Dihydro-5*H*-cyclopenta[*b*]pyridine	6,7-Diidro-5*H*-ciclopenta[*b*]piridina	6,7-Diidro-5*H*-ċiklopenta[*b*]piridina

di-idro-5H-ċiklo-penta-[b]-pirid-ina, prattikament copy/paste mit-Taljan b'żewġ irtokki ortografiċi

EN	IT	MT
Methyl 3-aminothiophene-2-carboxylate	3-amminotiofen-2-carbossilato di metile	3-amminotijofen-2-karbossilat tal-metil

Hawnhekk nosservaw inverżjoni tipika tas-sekwenza tal-kliem mill-Ingliż (l-eżempju klassiku: carbon dioxide - diossido di carbonio - diossidu tal-karbonju). Din hija raġuni importanti oħra għaliex fid-dubju wieħed jaqbillu jikkonsulta l-verżjoni bit-Taljan (jew anki bil-Franċiż).

Nota dwar l-użu tal-ittra 'j' wara l-vokali 'i'

Jista' jinqala' dubju dwar jekk għandhiex tiddaħħal l-ittra 'j' bejn il-vokali 'i' u vokali oħra li tiġi warajha. Din il-problema tissolva billi jiġi stabbilit jekk iż-żewġ vokali jiffurmawx parti mill-istess entità jew le.

Allura: **thio**- issir **tijo**- ; (eżempju f'kuntest differenti) **bio**- issir **bijo**-

Imma: **dioxide = di + oxide: diossidu**; **triazol = tri + azol: triażol**

Fid-dubju, kemm fuq din il-biċċa xogħol u anki b'mod ġenerali għas-sustanzi kimiċi l-oħrajn kollha, wieħed ikollu jagħmel xi ftit tar-riċerka biex jivverifika, nagħmlu mod, li "thio" hija entità kimika waħda. L-internet fih minjiera vasta ta' informazzjoni u tiftixa sempliċi tagħtik it-tagħrif kollu li jkollok bżonn, bi grafika tal-kompożizzjoni tal-atomi b'kollox, kif ukoll (eż. fil-Wikipedia) l-ismijiet tal-istess sustanzi b'lingwi differenti inklużi dawk li jinteressawna l-aktar: it-Taljan u l-Franċiż.

Indiċi globali f'ordni alfabetiku EN-MT

EN	MT
acetylene	aċetilen
acid	aċidu
actinium	attinju
aldehyde	aldeid
aluminium	aluminju
americium	ameriċju
-amide	-ammid
-amine	-ammina
-amino-	-ammino-
amino acid	amminoaċidu jew aċidu amminiku
ammonium	ammonju
-ane	-an
antimony	antimonju
argon	argon
arsenic	arseniku
-ase	-ażi
astatine	astat
-ate	-at
-azole-	-ażol-

EN	MT
ferrous	ferruż
fluorine	fluworu
francium	franċju
gadolinium	gadolinju
gallium	gallju
germanium	ġermanju
ferric	ferriku
gold	deheb
hafnium	afnju
halide	aloġenur
halogen	aloġenu
hassium	hassju
helium	elju
hepta-	etta-
hexa-	eża-
holmium	olmju
hyd-	id-
-hydrate	-idrat
hydrocarbon	idrokarbur

EN	MT
pent-	pent-
peroxide	perossidu
phosphorus	fosforu
platinum	platinu
plutonium	plutonju
polonium	polonju
palladium	palladju
poly-	poli-
polymer	polimeru
potassium	potassju
praseodymium	praseodimju
promethium	promezju
prop-	prop-
protactinium	protattinju
radium	radju
radon	radon
rhenium	renju
rhodium	rodju
roentgenium	roentgenju

EN	MT
barium	barju
benz-	-benż-
benzene	benżen
berkelium	berkelju
beryllium	berillju
bi-	bi-
bicarbonate	bikarbonat
bis-	bis-
bismuth	bismut
bisulphate	bisulfat
bohrium	bohrju
boron	boron
bromate	bromat
bromide	bromur
bromine	bromu
but-	but-
cadmium	kadmju
caesium	ċesju
calcium	kalċju
californium	kalifornju
carbide	karbur
carbon	karbonju
carbonate	karbonat
carboxylic	karbossiliku
cerium	ċerju
chloride	klorur
chlorine	kloru
chlorite	klorit
chromate	kromat
chromium	kromu
cobalt	kobalt
copper	ram
curium	kurju
cyanide	ċjanur
cyclo-	ċiklo-
darmstadtium	darmstadtju
di-	di-
dioxide	diossidu
dubnium	dubnju
dysprosium	disprożju
einsteinium	einsteinju
-ene	-en
erbium	erbju
eth-	et-
ether	-etere
europium	ewropju
fermium	fermju

EN	MT
hydrochloric	kloridriku jew idrokloriku
hydrogen	idroġenu
hydroxide	idrossidu
hydroxy-	idrossi-
-ide	-ur
indium	indju
-ine	-ina
iodate	jodat
iodide	jodur
iodine	jodju
iridium	iridju
iron	ħadid
iso-	iso-
krypton	kripton
lact-	latt-
lanthanum	lantanju
lawrencium	lawrenzju
lead	ċomb
lithium	litju
lutetium	lutezju
magnesium	manjeżju
manganese	manganiż
meitnerium	meitnerju
mendelevium	mendelevju
mercury	merkurju
meth-	met-
molybdenum	molibdenu
neodymium	neodimju
neon	neon
neptunium	nettunju
nickel	nikil
niobium	nijobju
nitrate	nitrat
nitride	nitrur
nitrite	nitrit
nitrogen	nitroġenu
nobelium	nobelju
octa-	otta-
-oic	-ojku
-ol	-ol
-one	-on
-ose	-ożju
osmium	ożmju
-ox-	-oss-
oxide	ossidu
oxygen	ossiġenu
-oyl	-ojl

EN	MT
rubidium	rubidju
ruthenium	rutenju
rutherfordium	rutherfordju
samarium	samarju
scandium	skandju
seaborgium	seaborgju
selenium	selenju
silicide	siliċur
silicon	siliċju
silver	fidda
sodium	sodju
strontium	stronzju
sulphate	sulfat
sulphide	sulfur
sulphite	sulfit
sulphur	kubrit
tantalum	tantalju
technetium	teknezju
tellurium	tellurju
terbium	terbju
thallium	tallju
thio-	tijo-
-thiol	-tijol
thorium	torju
-thrin	-trina
thulium	tulju
tin	landa
titanium	titanju
tri-	tri-
tungsten	tungstenu
ununbium	ununbju
ununhexium	ununeżju
ununoctium	ununottju
ununpentium	ununpentju
ununquadium	ununkwadju
ununtrium	ununtriju
uranium	uranju
vanadium	vanadju
xenon	ksenon
-yl	-il
-yne	-in
ytterbium	itterbju
yttrium	ittriju
zinc	żingu
zirconium	żirkonju